

Св. Григорије Палама, архиепископ Солунски.

Отац Григоријев био знатан чиновник на двору цара Андроника II Палеолога. Даровити Григорије свршивши светске науке не хте поћи на дворску службу него се удаљи у Свету Гору и замонаши. Подвизавао се у Ватопеду и Лаври. Водио борбу са јеретиком Варламом и најзад га победио. Посвећен за митрополита Солунског 1347. год. Прослављен и као подвижник, и као богослов, и као јерарх, и као чудотворац. Јављали му се наизменично: Пресвета Богородица, св. Јован Богослов, св. Димитрије, св. Антоније Велики, св. Златоуст, ангели Божји. Управљао црквом Солунском 13 година, од којих једну годину провео у ропству код Сарацена у Азији. Упокојио се мирно 1360. год. и преселио у царство Христово. Мошти му почивају у Солуну, где се налази и красна црква његовог имена.

ДРУГА НЕДЕЉА ВЕЛИКОГ ПОСТА

manastirulesju.org.rs/326-2016-03-21-10-42-34

Друга недеља Великог поста названа је пачиста, јер долази након чисте недеље. У овој недељи Великог поста слави се и спомен светог Григорија Паламе, архиепископа Солунског, који је од јеретика Варлаама заштитио учење о божанствености благодатне светлости којом је Господ засијао на Тавору и која озарује човека након најдубљег подвига молитве и поста. Ово је, да тако кажемо, празник победе православног подвижништва над рационалистичким лажним учењима која одричу значај подвига поста. Такође, ове недеље Црква моли Господа за благодатно просвећење свих који посте и који се кају. У богослужењу ове седмице упоредо са жаљењем због греховног стања човека уздиже се пост као пут ка унутрашњем благодатном просвећењу.

Свети Григорије Палама још као дете долазио је у додир са светогорским монасима и мистичким пустињацима. Године 1318. у својој 21. години отишао је на Свету Гору. Неколико година касније, под утицајем свога учитеља Григорија Византинца, саградио је себи келију у малом сеоцету код Верије и живео је строго испосничким животом око 5 година, окружен само десетином пустињака. Био је исихаста и велики део живота је провео у потпуном ћутању. Боравио је 5 дана у току седмице сам у својој келији; излазио је само суботом и недељом, када би сишао у манастир Лавру на Литургију и Причешће и потом би се поново враћао у самоћу своје келије.

Говорио је да “онима који желе да се потпуно предају молитвеној самоћи, не само што им је неугодно разговарање и општење са мноштвом људи, него и са онима који живе на исти начин као и они. То бива зато што се тиме прекида стални и омиљени разговор са Богом, а сабраност ума, којом се одликује унутарњи и истински монах, разбија на два дела а понекад и на више делова.”

Свети Григорије Палама (1296-1359)

spc.rs/sr/sveti_grigorije_palama_12961359_3

Свети Григорије Палама се празнује у Православној Цркви 14. новембра, али је овом великом светитељу Цркве Христове посвећена и друга недеља Васкршњег поста. Био је Митрополит солунски и истакнути православни богослов и заступник исихазма. Рођен је у Цариграду у познатој породици пореклом из Анатолије у Малој Азији. Око 1318. године, са своја два брата Григорије је дошао на Свету Гору. За свештеника је рукоположен у Солуну 1326. године, а затим као отшелник живи у околини Верије у Тесалији, да би се поново вратио на Свету Гору 1331. године, а већ 1337. године долази у

богословски сукоб са Варлаамом Калабријским, схоластичарем са Запада и номиналистом. Спор је настао око питања могућности виђења таворске светлости, што су Варлаам и Григорије Акиндин и њихове присталице оспоравали сматрајући да је Бог несазнатљив.

Они су још оштро оспоравали созерцатељну праксу исихаста (тиховатеља) и могућност виђења нестворених божанских енергија. Григорије Палама је између 1338. и 1341. године написао три *Тријаде* у одбрану светих исихаста. Светогорски монаси су имали свој свештени сабор 1340-1341. године и издали су *Светогорски томос* у коме су одлучно бранили своје православно-хришћанске ставове. Цариградски сабор у храму Свете Софије 1341. стао је на страну Григорија Паламе и светогорских исихаста, а Варлаама и његове присталице сабор је осудио као јеретике. Варлаам је после осуде отишао на Запад коме је духовно и припадао. Његову осуду су потврдили и потоњи сабори у Цариграду 1347, 1351, 1352 и 1368. године. Григорије Палама је изабран за Архиепископа солунског 1347. године, али је ступио на дужност, због ондашњих политичких прилика, тек 1350. године. На путу од Солуна до Цариграда 1354. године заробили су га Турци, али су га из ропства откупили и ослободили Срби. Умро је 1359. године, а за светитеља је проглашен 1368. године од стране цариградског патријарха Филотеја, који му је написао житије.

Богословље Светог Григорија Паламе је библијски утемељено и говори о човеку као духовно-физичком бићу. Исихастичким (тиховатељским) духовним методом и опитом кроз усавршавање могуће је да човек својим физичким очима види нестворену, вечну божанску светлост и енергију. Григорије Палама и исихасти јасно разликују божанску суштину која је несазнатљива и божанску енергију која је људима приступачна. Свети Григорије Палама се празнује у Православној Цркви 14. новембра, а посвећена му је и друга недеља Васкршњег поста.

Варлаам и схоластичари су се држали рационализма у философији и богословљу. Држали су да је познање Бога само мисаоно, док суштинско познање Бога није могуће спољашњим чулима. Насупрот овоме, Црква, позивајући се на ауторитет Предања и Свете Оце, одбацује такво схватање. Варлаам је,

додуше, дуго времена боравио на Истоку, на Светој Гори, средишту монаштва и аутентичне хришћанске духовности. Варлааму је сметао начин живота и подвиг монаха и хришћана уопште, који је тада био непознат на Западу, односно, већ у то време био изгубљен. Западни монаси су углавном живели у свету и за свет. Варлааму је посебно засметало духовно искуство монаха исихаста који су показивали да је могуће опитно искуство божанске енергије и светлости. Варлаам их је због тога називао обмањивачима, масалијанима и пупкогледцима (омфалопсихити). Говорио је још да је таворска светлост створена и пропадљива. Атонски монаси су оваквим нападима били веома узнемирени и обратили су се Григорију Палами који је одмах почео да пише против Варлаама. Варлаам, опет, пише своје дело, *Против масалијана*. Григорије Палама је имао подршку цариградског патријарха Филотеја, царице Ане, затим царева Јована Палеолога и Јована Кантакузина. Исихасти са Григоријем Паламом на челу, у тим спорењима су тврдили да таворска светлост коју су апостоли видели приликом Христовог преображења, иако није сама суштина Божја, али је неразлучно савечна божанској суштини и она је природно својство и енергија Божанства. Та светлост није суштина Божја, већ енергија, благодат и слава која се даје светима из суштине Божје.

У *Синодику* који се чита у Недељу Православља унета је анатема онима који божанску светлост сматрају за Божју суштину. Анатема је и онима који мисле да Бог нема физичку енергију, већ само суштину, и да нема разлике између суштине и енергије. Анатема је и онима који мисле да је енергија створена и да је Божанство сложено зато што се разликује суштина и енергија.

протојереј др Радомир Поповић, *Појмовник црквене историје,*
Хришћанска мисао, Београд 2000